

YENİLENDİK

9 SINIF

Tarih

Özetli - Lezzetli

SORU
BANKASI

9. SINIF TARİH

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekânîk yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımını yapılamaz.

ISBN

978-605-280-326-4

SERTİFİKA NO

40613

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

BASKI VE CİLT

MLH
AMBARALI
matbaa uytak ve selefyon
0312 395 56 54

ANKARA

editör
yayınevi

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için
WhatsApp hattımız: 0 542 262 03 37

ÖN SÖZ

Geleceğin Parlayan Yıldızları,

Bu kitap Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği ders müfredatına uygun olarak hazırlanmıştır. Kitap, derslerde daha başarılı ve aktif olmanızı sağlayan birçok özelliğe sahiptir. Bu kitapla birlikte bilginizi artırmanın yanı sıra mukayese, muhakeme ve yorum yeteneği kazanacaksınız.

Eğlenceli ve görsel içeriğiyle sizlere neşeli bir çalışma imkânı sunan bu kitap, geleceğe yönelik hayallerinizin ve ideallerinizin ilk basamağı olacaktır.

Editör Yayınevi
www.editoryayinevi.com

KULLANIM ŞEMASI

Pembe numaralı sorular beceri temelli yeni nesil sorulardır.

5 A kutusunda verilen açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eski dünyadaki gözlem ve tecrübe bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir.
- B) İlk çağlarda günlük ihtiyaçlar bilimin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- C) Bilimsel gelişmeler en çok ilk çağlarda görülmüştür.
- D) Bir önceki buluş sonraki bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir.
- E) İlk çağlarda yapılan gözlemler astronominin doğmasını sağlamıştır.

Gri numaralı sorular kazanım sorularıdır.

10 Aşağıdakilerden hangisi Türklerin ilk ana yurdu olan Orta Asya'da yer alan dağlardan biri değildir?

- A) Hindikuş
- B) Kingan
- C) Altay
- D) Ural
- E) Kafkas

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: TARİH VE ZAMAN

TARİH BİLİMİ	5
NEDEN TARİH ÖĞRENİYORUZ? - TARİHE NEREDEN BAKILMALI?.....	10
ZAMAN VE İNSAN.....	14

3. ÜNİTE: ORTA ÇAĞ'DA DÜNYA

ORTA ÇAĞ'DA DEVLET VE TOPLUM.....	51
ORTA ÇAĞ'DA EKONOMİ.....	60
ORTA ÇAĞ'DA ASKERİ ORGANİZASYONLAR - ORTA ÇAĞ'DA HUKUK.....	67

2. ÜNİTE: İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ - TARİH ÖNCESİNDE SÖZLÜ KÜLTÜR.....	19
YAZININ İCADI VE ÖNEMİ - KADİM DÜNYADA BİLİMLER.....	26
İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİ	29
İNSAN VE ÇEVRE	34
İLK ÇAĞ'DA GÖÇLER - İLK ÇAĞ'IN TÜCCAR KAVİMLERİ.....	38
DEVLETLER DOĞUYOR	44
İLK ÇAĞ'DA HUKUK.....	48

4. ÜNİTE: İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI	73
İÇ ASYA'DA KURULAN TÜRK DEVLETLERİ	78
İLK TÜRK DEVLETLERİNDE GÜÇ VE YÖNETİM YAPISI - İÇ ASYA'DA HAYAT	82
TÜRK GÖÇLERİ - ORDU - MİLLET: TÜRKLER.....	93
KAVİMLER GÖÇÜ VE AVRUPA HUN DEVLETİ.....	97
DİĞER TÜRK TOPLULUKLARI	101
TÜRKLER VE KOMŞULARI.....	103

5. ÜNİTE: İSLÂM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

İSLAMİYET'İN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU	107
HZ. MUHAMMED VE İSLAMİYET	114
DÖRT HALİFE DÖNEMİ	122
HALİFELİK SALTANATA DÖNÜŞÜYOR	131
ABBASİLER.....	137
MISIR'DA KURULAN TÜRK DEVLETLERİ .	142
İSLAM MEDENİYETİNDE İLİM VE SANAT HAYATI	145

6. ÜNİTE: TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK İSLAM DEVLETLERİ

BAŞLICA SİYASİ GELİŞMELER - TÜRLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ	155
İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ	160
TÜRK VE İSLAM TARİHİNDE OĞUZ TÜRKLERİ	167
BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ' NDE YÖNETİM VE TOPLUM YAPISI - KÜLTÜR VE MEDENİYET	171

TEST 1

TARİH BİLİMİ

- 1 Moğolistan'da günümüzde Karabalğasun denilen Uygur Kağanlığı'nın başkenti Ordubalık'ın güneyindeki Dörnbelgin bölgesinde, 2006'dan beri sürdürülen kazı çalışmalarında, Uygur Kağanlığı'na ait kurganlar (mezar) bulundu. Mezarların üzerinde Kök Türk alfabesiyle yazılmış bir yazıt bulundu. Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın: "Bu iki satırlık metinden, Türk dili tarihi açısından önemli bilgilerin elde edileceğine inanıyoruz." dedi. Prof. Dr. Akalın, o zamanki adıyla Ötüken denilen bölgedeki anıt mezarlarda kağanların, prenslerin ve şehzadelerin gömülü olduklarının düşünüldüğünü anlattı. Göçebe teriminin ancak bir yaşam tarzı olarak bir diyardan başka bir diyara gidip yaşayan topluluklar için kullanılabileceğini savunan Prof. Dr. Akalın; "Burada Türk uygarlığının yerleşik bir medeniyet kurduğunu açıkça görebiliyoruz. Moğolistan'da toprağı kazdığımızda Türk dilinin ve uygarlığının izleri ortaya çıkıyor" dedi.

Verilen 10.08.2011 tarihli gazete haberi incelendiğinde;

- I. nüvizmatik, III. etnografya,
II. arkeoloji, IV. epigrafya

bilimlerinden hangilerinin bu haberde yer aldığı söylenebilir?

- A) I ve II B) III ve IV C) I, II ve III
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

- 2 **Tanım:** Tarih insan topluluklarının geçmişteki yaşayışlarını, kültür ve uygarlıklarını, sosyo-ekonomik yapılarını, neden-sonuç ilişkisi içerisinde yer ve zaman göstererek inceleyen, elde ettiği bulguları belgelere dayandırarak objektif bir şekilde açıklayan sosyal bilim dalıdır.

Durum: VIII. yüzyılda Orta Asya'da Arap-Çin arasında hakimiyet mücadelesi başlarken bu süreçte Abbasiler ile Çinliler arasında yapılan Talas Savaşı'nda (751) Karluklar Abbasilerin yanında yer almış ve savaşı Müslümanlar kazanmıştır. Bu savaş Türkler arasında İslamiyet'in yayılma sürecini başlatmıştır.

Yukarıda verilen durumda tarihin tanımında yer alan kavramlardan hangisine değinilmemiştir?

- A) Yer B) Belge C) Neden-sonuç
D) Zaman E) İnsan ilişkileri

- 3 Tarihi fen bilimlerinden ve bazı beşeri bilimlerden ayıran farklılıklardan biri de tarihte genellemenin yapılmamasıdır.

Tarih biliminin bu özelliğine;

- I. deney yönteminin kullanılmaması,
II. olayların tekrar edilmemesi,
III. tarihçilerin olaylara kendi yorumlarını katması

durumlarından hangileri neden olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

TARİH BİLİMİ

- Tarih; geçmişte yaşamış insan topluluklarının faaliyetlerini yer ve zaman göstererek, sebep-sonuç ilişkisi içinde belgelere dayalı olarak, nesnel biçimde inceleyip açıklayan bir sosyal bilim dalıdır.
- Halil İnalçık'a göre tarih** "Gerçek bir tarih için kaynaklara gitmek, kaynakları iyi tenkit edip değerlendirmek gerekir."

- İbn-i Haldun'a göre tarih** "Gerçeği araştırmak ve olayların sebeplerini bulup ortaya koymaktır. Olayların ilkeleri incedir, nitelik ve sebepleri hakkındaki bilgi derindir."

Tarihin Konusu

- Geçmişte yaşayan insanların meydana getirdiği faaliyetler (dini, siyasi, ticari, sosyal vb.), değişimler ve eserler tarihin konusunu oluşturmuştur.

TEST 2

NEDEN TARİH ÖĞRENİYORUZ? - TARİHE NEREDEN BAKILMALI?

- 1 Niçin tarih? sorusuna Anthony Smith: "Hafıza yoksa kimlik yoktur; kimlik yoksa ulus yoktur." sözüyle cevap vermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi tarih öğrenmenin yararları arasında gösterilemez?

- A) Toplumsal kimliğin ortaya çıkmasını sağlar.
B) Kişinin kendi milletine aidiyet duygusuna bağlanmasını sağlar.
C) Milletlerin ortak hafızasını biçimlendirir.
D) Bireylere diğer milletlerden daha üstün bir ırka sahip olduğu duygusunu aşılır.
E) Mensubu olduğu toplumu, ülkeyi ve içinde yaşadığı dünyayı anlamayı sağlar.

- 2 Milletlerin ortak hafızası olan tarih öğrenmede; Neden tarih öğrenmeliyiz? sorusuna aşağıdakilerden hangisi cevap olarak verilemez?

- A) Devletler arasındaki ekonomik rekabeti hızlandırır.
B) Günümüz yöneticilerine devletin nasıl yönetileceği konusunda yardımcı olur.
C) Vatan ve millet sevgisini güçlendirir.
D) Millî birlik ve beraberlik anlayışının kuvvetlenmesini sağlar.
E) Geçmişteki olaylardan ders alarak günümüzdeki olaylar karşısında nasıl davranılması gerektiğini öğretir.

- 3 Alman yazar Goethe (Göte), "3000 yıllık geçmişinin hesabını yapamayan insan, günübürlük yaşayan insandır." demiştir. Biz gerçekten biliyor muyuz tarihimizi? Gelecek için planlar yapıyoruz. İlerlemek, kendimizi geliştirmek, ailemize ve çocuklarımıza iyi bir gelecek vermek için, toplumumuz için, ülkemiz için çalışıyoruz. Ama geleceğe yön verebilmek için geçmişi bilmek gerekmez mi? Ağacın köküne su dökmeyen meyve almak mümkün değilse tarihî bilmeden geleceğe adım atmak da mümkün değildir.

Buna göre Goethe aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Toplumlar geçmişin tecrübesinden faydalanmadıkça geleceklerini aydınlatamazlar.
B) İlerlemek için hep geçmişe bağlanmak gerekir.
C) Tarih sadece geçmişe bağlı kalarak yaşamaktadır.
D) Geçmiş unutup hep geleceğe bakmak gelişmenin temel şartıdır.
E) Sadece geçmişine bağlı kalanlar ilerleme kaydederler.

- 4 "Şimdiki zaman, tarihe kendi çözümlemesini empoze ettiği takdirde onu bozar." diyen tarihçi Leon Ernest Halkin, olayları yorumlarken tarihçilerin aşağıdakilerden hangisine dikkat etmesi gerektiğini ifade etmiştir?

- A) Objektifliğine
B) Milliliğine
C) Öznelliğine
D) Gözlem yapılmasına
E) Neden - sonuç ilişkisine

- Bu nedenle o ruha göre bir açıklama ve yorum yapılması gerektiği unutulmamalıdır.
- Örneğin, Osmanlı'da küçük yaşta çocukların ailelerinden alınmaları olarak bilinen devşirme sistemi günümüzde eleştirilebilir.
- Ancak o dönemde buna benzer sistemler değişik adlarla ve yöntemlerle başka devletler tarafından da uygulanıyordu.

- Diğer yandan Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme dönemlerinde Balkanlarda birçok aile gönüllü olarak çocuklarının devşirilmesini istiyordu.
- Hatta Müslüman oldukları için kendilerinden devşirme alınmayan Bosnalılar padişahın çocuklarının devşirme olarak alınmasını rica etmişlerdi.
- Çünkü devşirme olmak Hristiyan halk için yönetenler sınıfına girerek devlet içinde yükselmenin tek yolu oldu.

- 13 1987 yılında Turgut Özal'ın Başbakanlığı Dönemi'nde Türkiye'ye çağırılan Japon eğitim heyeti Çanakkale'yi gezerken çok duygulanan heyet başkanı, "Biz çocuklarımızı okul öncesinde Hiroşima'ya, Nagazaki'ye götürür, bombalanmış bu bölge halkı hakkında bilgilendirir, onlara buralarda bitkinin bile yeşermediğini gösteririz ve deriz ki: "Eğer sizler çalışmaz, sizden öncekileri geçemezseniz vatanınız işte böyle düşman tarafından bombalanır. Hiçbir canlının yaşamayacağı bir durumda size bırakıp giderler, çalışırsanız bindiğiniz hızlı trenleri bile geçecek yeni vasıtalar yaparsınız gerisi sizin bileceğiniz iş." dedikten sonra Türk heyetine dönerek 'Sizin bizimkinden çok daha anlamlı bir Çanakkale'niz var.' demişti.

Bu diyalogdan hareketle tarih biliminin insana sağladığı faydaları arasında;

- I. geçmişin ışığında bugünün ve yarının aydınlatılmasını sağlama,
- II. toplumdaki manevi değerlerin gelişmesine katkıda bulunma,
- III. toplumun intikam duygusunu canlı tutma

durumlarından hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

- 14 Aşağıda Türk tarihçi Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi Togan'ın Tarihte Usül adlı eserinden şu alıntıya yer verilmiştir:

Sezar, Cengiz Han, Fatih Sultan Mehmet, Napolyon "Zamlarının çocuğunun"dur. August Comte'un tabiriyle kendi milletlerinin yetiştirdiği şahsiyetler olarak öğrenilmelidir. Fakat fertlerin, milletlerin ve camiaların çeşitli zamanlardaki ruhiyatı birbirine uymaz. Biz bunları psikolojik nedenler adı altında ortaya koymak ve öğrenmek mecburiyetindeyiz. Aynı kavimlerin ve camiaların psikolojisinin zaman içinde değişiklikler gösterebileceği göz önünde bulundurulmazsa insanlığın tarihi anlaşılır.

Togan'a göre tarihî olayları değerlendirirken;

- I. tarihî şahsiyetleri doğuran çevre,
- II. o dönemlerdeki toplumları oluşturan fertlerin hayata bakışı,
- III. toplumların düşüncelerindeki değişim

durumlarından hangileri göz önünde bulundurulursa insanlığın tarihi anlaşılabilir olur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

- Güneş yılı esasına göre takvim; Dünya'nın Güneş etrafındaki bir tur dönüşünü esas alır. Bu süre 365 gün 6 saattir.
- Türkler de tarih boyunca yaşadıkları coğrafyaya göre kültürel, ekonomik ve dini etkileşimlerin ürünü olarak çeşitli takvimler kullanmışlardır.
- Tarih boyunca Türkler; 12 Hayvanlı Türk takvimi, Hicri takvimi, Celali takvimi, Rumi takvimi ve Miladi takvimi kullanmıştır.

12 Hayvanlı Türk Takvimi

- Türklerin kullandığı ilk takvimdir. Güneş yılı esasına göre düzenlenen bu takvim Kök Türk ve Uygurlar tarafından kullanılmıştır.
- Türkler dışında ise Tibetliler ve Çinliler kullanmıştır.
- Bir yıl 365 gün 5 saattir. 12 yılda bir devir yapar.
- Yıllar sayı yerine hayvan isimleriyle anılmıştır.

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

2. ÜNİTE

TEST 1

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ - TARİH ÖNCESİNDE SÖZLÜ KÜLTÜR

- 1 Kadim dünyada ateşin kontrol altına alınmasıyla insanlar; ısınma, aydınlanma, savunma ve etleri pişirerek tüketme gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Yukarıdaki paragraftan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar çığ et yemeyi terk etmişlerdir.
- B) Önemli buluşlar insanın yaşamında büyük değişiklikler meydana getirmiştir.
- C) Ateşin kontrol altına alınmasıyla yerleşik hayat başlamıştır.
- D) Ateşin kontrol edilmesi çağ açıp çağ kapatmıştır.
- E) Tüketici toplum yapısı sona ermiştir.

- 2
- İnsanların üretici durumuna geçmesi
 - Hayvanların evcilleştirilmesi
 - Kerpiçten evlerin yapılması

Yukarıdaki gelişmeler aşağıdakilerden hangisinin sonucunda ortaya çıkmıştır?

- A) Tarım faaliyetlerinin başlaması
- B) Şehir devletlerinin kurulması
- C) Yazılı hukukun hazırlanması
- D) Semavi dinlerin yayılması
- E) Ateşin bulunması

- 3 İnsanlık tarihi, zaman içinde yaşanan bazı önemli gelişmelerin insanoğlunun yaşam biçimini değiştirdiğine tanık olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi insanların Tarih Öncesi Dönem'de göçebe hayattan yerleşik hayata geçtiğine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Tarımsal faaliyetlerin başlaması
- B) Bitki liflerinden elbise dokunmaya başlanması
- C) Ateşin kullanılmaya başlanması
- D) Basit araç ve gereçlerin yapılması
- E) Toprakta araç ve gereç yapılması

- 4 Tarih Öncesi Dönem'de bütün toplumlar aynı gelişme süresini takip etmemişlerdir. Bir toplum kendisinden ileri bir toplumla karşılaşınca iki veya daha fazla çağı aynı anda yaşamıştır.

Bu durumun nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ateşin kontrol altına alınması
- B) Kitlesele göçler
- C) İlk defa tarım faaliyetlerinin başlaması
- D) İlk şehir devletlerinin kurulması
- E) Yerleşik yaşamın başlaması

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

Yazının İcadından Önce İnsan

- Yazının icadından önceki dönemlere **tarih öncesi dönemler** denir. Tarih öncesi dönemler isimlendirilirken o dönemde kullanılan araç-gereç ve madenler baz alınmıştır.
- Tarih öncesi devirler; taş ve maden olmak üzere ikiye ayrılır.
- Taş Çağı; Eski Taş, Orta Taş ve Yeni Taş Çağı olmak üzere üçe ayrılır.

- Maden Çağı da Bakır, Tunç ve Demir Çağı olmak üzere üçe ayrılır.
- Yazının icadından önceki dönemde insanın hayat tarzı avcılık ve besin topluyuculuğu şeklinde başladı.
- Henüz hayvanları avlayacak silahları olmadığı için yabancı meyveler, otlar ve bitki kökleriyle beslendiler.
- Hayat tarzına bağlı olarak beslenme biçimi gelişen insanoğlu, besin kaynakları bulabilmek için yer değiştirmek zorunda kaldı.

5 ve 6. soruları aşağıdaki kutulara göre cevaplayınız.

A

Bilim, insanlığın ortak ürünüdür. Kökleri ilk insanlara kadar uzanır. Eski çağlarda din, efsane, felsefe gibi ruhsal ve el sanatları, tarım gibi günlük ihtiyaçları gidermeye yönelik faaliyetler bilimin konusunu oluştururdu. İnsanların günlük ihtiyaçlarını karşılarken elde ettiği bilgi ve teknik daha sonraki çağlarda ortaya çıkan bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir. Geçmişte gözlem yoluyla öğrenilen gezegenlerin hareketleri, gazların özellikleri, kaldıraç, sarkaç ve gelgit gibi bilgiler; günümüzde de geçerliliklerini sürdürmektedir.

B

İlk çağlardan beri insanlar, içinde yaşadığı doğayı, doğa varlıklarını ve olaylarını gözlemleme ihtiyacı duydular. İnsanların düzenli bir şekilde tarım yapabilmesi için mevsimlerin zamanını önceden bilmeleri gerekiyordu. Bu durum ancak takvim bilgisi ile olabilirdi. Bunun yanı sıra gökyüzündeki doğa olaylarını ve varlıklarını gözlemleyerek anlamaya çalışan insanoğlu, astronomi ilminde hızlı bir gelişme sağladı. Astronomideki bu gelişme; matematik, fizik, kimya gibi temel bilimlerin gelişmesini de hızlandırdı.

5 A kutusunda verilen açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Eski dünyadaki gözlem ve tecrübe bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir.
- İlk çağlarda günlük ihtiyaçlar bilimin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- Bilimsel gelişmeler en çok ilk çağlarda görülmüştür.
- Bir önceki buluş sonraki bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir.
- İlk çağlarda yapılan gözlemler astronominin doğmasını sağlamıştır.

6 B kutusunda verilen bilgiye göre;

- İnsanoğlunun yaşadığı dünyayı merak etmesi takvimin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- Astronomi alanındaki çalışmalar diğer bilimsel gelişmelere zemin hazırlamıştır.
- Takvimin icadıyla insanların üretim ve tüketim alışkanlıklarında değişimler yaşanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

İlk insanların doğaüstü güçlerin kötülüklerinden değil fiziki nedenlerden kaynaklandığını ileri sürerek tıp tarihinde yeni bir dönem kapısını açtı.

İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİ

Çin Uygarlığı

Asya'nın güneydoğusunda yer alan dünyanın en eski uygarlıklarındandır. Kâğıt, matbaa, pusula, barut ve mürekkebi bu Çinliler dünyadaki birçok gelişmeye öncülük etmişlerdir.

Hint Uygarlığı

- Asya kıtasının güneyinde Hint okyanusuna doğru uzanan büyük bir yarımadadır.
- Sıfır değerinin matematiğe katılmasını sağlayıp cebir ve geometri üzerinde çalışmalar yaptılar.
- Sinüs ve kosinüs fonksiyonları üzerinde çalışmalar yaparak birinci ve ikinci derece denklemler üzerinde çözümler ürettiler.

4 Moğollar üzerinde Şamanizm'in önemli bir etkisi vardır. Şamanların söyledikleri gerek toplum üzerinde gerekse idareciler üzerinde etkiliydi. Büyük Şaman, 1206 kurultayında Temuçin'in Gök Tanrı tarafından seçildiği şeklinde kehanette bulundu. Bu kehanetinde "Temuçin'le çocuklarına dünyanın bütün topraklarını başışladım ve kendisine Cengiz Han ismini verdim." şeklinde Gök Tanrı'nın kendisine haber verdiğini söyledi.

Buna göre;

- I. Cengiz Han ve nesli şamanlar tarafından ilahi soya dayandırılmıştır.
- II. Cengiz Han ve soyundan gelenlerin hükümlerleri meşru hâle gelmiştir.
- III. Moğollarda gücün meşruiyet kaynağı şamanlara dayandırılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

5 Orta Çağ'da konar - göçer topluluklarının askeri organizasyonları ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Hafif silahlı ve hızlı hücum yapabilen süvarilerden oluşmuştur.
- B) Dayanıklı, disiplinli ve uyumlu askerlerden oluşmuştur.
- C) Kale kuşatmalarında oldukça başarılıdırlar.
- D) Kadınlar da gerektiğinde savaşa katılmışlardır.
- E) Ordunun tamamına yakını atlı süvarilerden oluşmuştur.

6 Bizans İmparatorluğu'nda kilise ve imparator bir bütündür. İmparator kimsenin sorgulayamayacağı ve buna cüret edemeyeceği son derece önemli bir şahıstır. Bu özellikleri taşıyan kişinin başında olduğu imparatorluk, tüm devletlerin, kavimlerin içinde olduğu Orta Çağ yönetimlerinin tepesinde bulunmaktadır. Bizans imparatorunun bu evrensel liderliğine rağmen papa, imparatora göre daha etkili bir konumdadır.

Aşağıdakilerden hangisi papanın siyasi bakımdan imparatorun üzerinde olduğunun bir göstergesidir?

- A) Din adamı olması
- B) İmparatorun hükümdarlık tacını papanın eliyle giymesi
- C) Kilisenin halk üzerinde büyük etkisinin olması
- D) Bizans'ın Roma İmparatorluğu'nun devamı olması
- E) Bizans'ın Hristiyanlık dinine mensup olması

7 Orta Çağ'da İskandinavya'da yaşayan Vikinglerin en güçlü silahı yüksek manevra yeteneğine sahip olan gemileriydi. Vikingler, savaşlarını ve atlarını istedikleri kıyıya çıkararak düşmanlarına sürpriz saldırılarda bulunurlardı. Savaşçılığı sayesinde İsveç, Norveç, Danimarka ve İzlanda'ya hakim olmuşlardı.

Yukarıdaki paragrafta siyasi gücün maddi kaynaklarından hangisi anlatılmıştır?

- A) Coğrafi yapı B) Geçim tarzı
- C) Soy dayanışması D) Güç paylaşımı
- E) Silahlı güç

- Dört Halife Dönemi'yle başlayan ve sonraki devletlerde de devam eden anlayışta halife unvanlı hükümdarlar Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi kabul edilmiştir.
- Sasanilerde ise kral zerdüşlük dininin simgesi olan kutsal ateşin koruyucusu kabul edilmiştir.
- Orta Asya'da Türk devletlerinde ve Moğollarda hükümdara ülkeyi yönetme yetkisinin Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılmıştır.
- Çinliler ise imparatorlarını tanrının oğlu olarak görüyorlardı.

Siyasi Yapıların Maddi Kaynakları

Coğrafi Yapı: Tarım için uygun iklime sahip, engebesiz ve verimli bölgelerde kurulan devletler Orta Çağ dünyasına yön veren güçlü devletler haline geldiler.

- Karolenj İmparatorluğu'nun geniş tarım alanlarına sahip olması, Venediklerin deniz ticaretini yönemesiyle Akdeniz ticaretini ele geçirmesi, İngiltere'nin koyun yetiştiriciliği, almanya ve Rusya'nın buğday yetiştiriciliği, Fransanın bağıcılık

TEST 1

ORTA ÇAĞ'DA SİYASİ YAPILAR

1 Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ Avrupası'na ait kavramlardan biri değildir?

- A) Endüljans B) Serf C) Tiran
D) Senyör E) Vassal

2 Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılma sürecine girmesiyle birlikte kıtlık ve savaş korkusu halkın can ve mal güvenliği endişesine kapılmasına neden oldu. Bundan sonra halk yaşadıkları bölgelerin büyük malikânelere sahip lordlarına sığınmaya başladı. Feodalite güçlü savaş lordlarının egemen güç kabul edildiği, zayıfların kendilerini efendilerine emanet ederek karşılığında sadakatle hizmet sözü verdikleri bir toplum yapısı oluştu.

Buna göre Orta Çağ Avrupası ile ilgili;

- I. sosyal yapının değiştiği,
II. mutlak krallığın zayıfladığı,
III. köle düzeninin başladığı,
IV. kişi hak ve özgürlüklerinin ön plana çıktığı

gelişmelerinden hangileri söylenebilir?

- A) I ve II B) I, II ve III C) I ve IV
D) I, III ve IV E) II ve III

3 Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da Avrupa'da görülen feodalitenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Siyasi birlik yoktur.
B) Toprak mülkiyeti soylulara aittir.
C) Kralın mutlak otoritesi sınırlıdır.
D) Sosyal yapının en üstünde kral ve soylular bulunur.
E) Kilisenin toplum üzerindeki etkisi zayıftır.

4 Feodal sistem; karışıklıkların ve güvensizliklerin yerleştiği, ticaretin neredeyse durduğu, kent yaşamının önemini yitirdiği bir ortamda ortaya çıktı. Bu gelişmeler sadece Avrupa'da yaşandığı için feodalizm, evrensel değil Batı toplumuna özgü olarak kabul edilmektedir. Feodalizmde hiç kimse tam anlamıyla egemen değildir. Bu yüzden kral, lord ve vassallar arasındaki mücadeleler, Orta Çağ Avrupası'nda uzun süre karışıklıklara, siyasi istikrarsızlıklara ve hatta savaşlara neden olmuştur.

Buna göre Orta Çağ Avrupası ile ilgili;

- I. sınıflar arası başlayan savaşların Avrupa dışına yayıldığı,
II. merkezi iktidarın yok olduğu,
III. güvensiz ortamda köylülerin feodal beylere sığındığı

durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

ORTAÇAĞ'DA SİYASİ YAPILAR

Orta Çağ

- 375 yılında başlayan Kavimler Göçü sırasında uğradığı saldırılar nedeniyle Roma İmparatorluğu 395 yılında Batı ve Doğu Roma olarak ikiye ayrıldı.
- Batı Roma İmparatorluğu'nun 475 yılında yıkılmasıyla başlayan Orta Çağ, Fatih Sultan Mehmet'in 1435 yılında İstanbul'u

fethedip Doğu Roma İmparatorluğu'na son vermesine kadar sürdü.

Avrupa

- Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Avrupa'nın sosyo-ekonomik ve siyasi yapısında değişiklikler oldu.
- Romalıların barbar olarak nitelendirdiği kavimlerden Vizigotlar, Galya ve İspanya'yı le geçirdiler.

- 15 Orta Çağ'da Avrupa'da görülen siyasi yapılar coğrafi konumunun sağladığı imkanları kullanarak güçlenmişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi coğrafi konuma örnek olarak verilemez?

- A) Toprakların verimliliği
B) Nüfus yoğunluğu
C) Limanlara yakınlık
D) Ticaret yolu güzergahlarına yakınlık
E) Ulaşım kolaylığı

- 16 Her dönemde olduğu gibi Orta Çağ'da da nüfusun yeryüzüne dağılışı ve devletlerin gücü ile coğrafi özellikler arasında yakın bir ilişki vardır. Bu dönemde iklim, toprakların verimliliği, limanlara ve ticaret yolu güzergahlarına yakınlık nüfusun dağılımını etkileyen faktörler olarak öne çıkmıştır. Orta Çağ'da dünya tarihine yön veren güçlü devletler bu güçlerine coğrafi yapılarının sağladığı imkanları kullanarak ulaşmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak verilemez?

- A) Venedik'in deniz ticaretinde ileri gitmesi
B) İngiltere'nin koyun yetiştiriciliğinde söz sahibi olması
C) Fransa'nın sahip olduğu tuz madeni sayesinde tuz ticaretinde üstünlüğü elinde tutması
D) Almanya'nın buğday yetiştiriciliğinde ileri gitmesi
E) Roma Katolik Kilisesi'nin siyasi ve maddi güç elde etmesi

- Halk güvenliklerinin sağlanması karşılığında soylulara ait topraklarda koşulsuz olarak çalıştılar.
- Bu soylular bir yandan da kraldan kendi adlarına vergi ve asker toplama, yargılama yapma gibi siyasi yetkiler olarak güçlerini arttırdılar.
- Böylece Orta Çağ Avrupasına damga vuracak feodalitenin temelleri atılmış oldu. Feodal düzende ülkenin sosyal, siyasi, askeri, ekonomik ve hukuki düzenini belirleyen temel unsur topraktır.

17

Roma İmparatorluğu'nun son dönemlerinde köleliğin statüsü değişti. Romalılar Anadolu, Balkanlar, Afrika ve Ortadoğu gibi pek çok bölgeyi kaybetmeye başlayınca bu bölgelerden getirdikleri esir ve köle sayısı azaldı. Köylerden şehirlere yapılan göçler nedeniyle kırsal kesimden toplanan vergiler de azaldı. Bu nedenle büyük çiftlik sahipleri, köleleri toprağa bağlı çiftçiler hâline dönüştürmek zorunda kaldı. Romalı yöneticiler de çiftçileri buldukları topraklara bağlamak için tedbirler aldı. Bu yeni uygulama Orta Çağ boyunca geçerli oldu.

Buna göre;

- Kölelik sınıfı sona ermiştir.
- Kölelere özel mülkiyet hakkı getirilmiştir.
- Romalılar gelir arttırıcı önlemler almıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

- Toprak sahipleri aynı zamanda siyasi gücünde sahibiydi.
- Feodalitede siyasi yönetim organizasyonun en tepesinde mutlak egemenliğe sahip olmayan, yetkileri sınırlı kral otururdu.
- Kralın altında toprağın büyüklüğüne göre senyör adıyla anılan kontlar, onların altında da dükler vardı.
- Feodal toplumun en alt katmanında köylüler bulunurdu.
- Feodalitede, koruma altına girene vassal, korumayı kabul eden senyöre süzeren denirdi.

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

4. ÜNİTE

TEST 1

TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

- 1 Avcılık ve hayvancılıkla uğraşan Türklerin en eski kültürü aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Tagar
B) Anav
C) Karasuk
D) Andronova
E) Afanesyevo
- 2 Andronova kültürünün Orta Asya toplumlarına en büyük katkısı aşağıdakilerden hangisi olmuştur?
- A) Atı evcilleştirmeleri
B) Yerleşik hayata geçmeleri
C) Tekerleği kullanmaları
D) Tahıl üretimi yapmaları
E) Keçi kılından halı dokumaları
- 3 Demir madeninin ilk olarak işletildiği Orta Asya kültürü aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Anav kültürü
B) Andronova kültürü
C) Karasuk kültürü
D) Tagar kültürü
E) İskitler

TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

- Türkleri araştıran bilim insanları Türk adına, gerek kaynaklarda gerekse araştırmalarda çeşitli yorumlar getirmişlerdir.
 - Çin Kaynaklarında → Miğfer
 - Armiunus Vambery'e göre → Türemek
 - Divan-ı Lügati't Türk'te → Olgunluk Çağı

- 4 Türk topluluklarına ait ilk kültür izleri Avrasya'da görülmüştür. Türk adının ne anlama geldiği konusunda birçok araştırma yapılmış ve çeşitli yorumlar getirilmiştir.

Buna göre Türk adının anlamıyla ilgili;

- I. Wambery'e göre: Türemek
II. Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't Türk adlı eserine göre: Olgunluk çağı
III. Eski Yunan kaynaklarına göre: Miğfer
IV. Ziya Gökalp'e göre: Kanun, nizam sahibi
- yorumlardan hangileri yanlıştır?**

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) Yalnız III E) I, II ve IV

- 5 Aşağıdakilerin hangisinde Uygurlarla ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) Böğü Kağan'dan sonraki hükümdarlar döneminde kıtlık ve salgın hastalıklar nedeniyle zayıfladılar.
B) Göçebe yaşamı ve hayvancılığı bırakarak tarıma ve ticarete yöneldiler.
C) Moğolların kültürel bakımdan Türkleşmesinde önemli bir rol oynadılar.
D) Asya Hun Devleti'ne bağlı olarak yaşadılar.
E) Böğü Kağan Maniheizm'i resmi din hâline getirdi.

➢ Ziya Gökalp'e göre → "Kanun ve nizam sahibi" manasına gelmektedir.

➢ 1911'de yayınlanan eski bir Türkçe metinde Türk kelimesi → "Güç, kuvvet" anlamında kullanılmıştır.

- Türk adı ilk olarak Çin yıllıklarında geçmiştir.
- Türk adını devlet adı olarak ilk kez Kök Türkler kullanmıştır.

12 Dünya tarihine yön veren belli başlı milletlerden biri olan Türkler başka toplumlarla karşılaştırıldığında onlardan çok daha önce millet ve devlet olma fikrine sahip olmuşlardır. Bu fikirlerin etkisiyle de tarihin en eski dönemlerinden itibaren devlet olarak nitelendirilebilecek siyasi teşekküller meydana getirmiş ve milli varlıklarını koruyabilmişlerdir. Türkler ilk devletlerini tarih sahnesine çıktıkları yer olan Orta Asya'da kurduktan sonra egemenlik sahalalarını dört bir yana doğru genişletmişlerdir.

Buna göre Türklerle ilgili;

- I. teşkilatçı,
- II. ulusçu,
- III. köklü

özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

13 Türk topluluklarına ait ilk kültür izleri, geniş bozkırlara sahip Avrasya'da görülmüştür.

Buna göre aşağıdaki coğrafi alanlardan hangisi ilk Türklerin yaşadığı bölgelerden biri değildir?

- A) Orta Asya
B) Kafkaslar
C) Arabistan Yarımadası
D) Karadeniz'in kuzeyi
E) Macaristan

Andronova Kültür Merkezi (MÖ 1700 - MÖ 1200)

- Afanesyevo kültürünün daha geniş alana yayılmış ve daha gelişmiş biçimidir. Atı evcilleştiren kültürdür.
- Afanesyevo ve Andronova kültürü Türklerin ataları (Ön Türkler) tarafından meydana getirilmiştir.

Karasuk Kültür Merkezi (MÖ 1200 - MÖ 700)

- Orta Asya'da ilk kez demirden yapılmış araç-gereçlere bu kültürde rastlanmıştır.

14 Orta Asya'da yapılan arkeolojik kazılar sonucunda Orta Asya kültür merkezlerine ait önemli eserler aşağıdakilerin hangisinde ortaya çıkarılmıştır?

- A) Lahitlerde
B) Tapınaklarda
C) Piramitlerde
D) Kurganlarda
E) Kitabelerde

15

Orta Asya kültür bölgelerinden biri olan Tagar kültürüne mensup insanların yaptığı yukarıdaki eserler değerlendirildiğinde bu kültür ile ilgili;

- I. madencilikte ileri gittikleri,
- II. eşyalarını hayvan motifleriyle süsledikleri,
- III. hayvan tasvirlerinin görüldüğü ilk kültür olduğu

özelliklerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

- Hatta dünyanın pek çok bölgesine göre demiri daha erken işlemeye başladılar.
- İskit kültürünü oluşturan atlı-göçebe kültürün Orta Asya'ya yayılmasını sağladılar.

Tagar Kültür Merkezi (MÖ 700 - MÖ 300)

- En gelişmiş Orta Asya kültür merkezidir. Tunçtan yapılmış bıçak, ok uçları, küçük hayvan heykelleri, çeşitli hayvan tasvirleri ve otağ şeklinde ağaç evler bu kültüre ait eserlerdir.

12 Türklerin konar-göçer bir yaşam tarzı vardı. Bu göçebe yaşam çobanlığa dayalı ilkel göçebelikten farklıydı, bozkır kültürünün temeli olan atlı göçebelikti. Bu dönemde Türkler at sırtında, hayvan sürülerinin peşinde, bozkırlarda sürekli yer değiştirirlerdi. İklim şartlarıyla bağlantılı olarak yaşayan göçebe Türkler kışlık denilen yerlerden nisan ayı ortalarına kadar kalırlardı. Kışı geçirmek için ormanlık veya rüzgardan korunan bir vadiyi seçerlerdi. Yazın ise yaylak denilen sulak ve açık otlaklara doğru göç ederek göl ve ırmak kenarlarına çadırlarını kurarlardı.

Bozkır yaşam tarzının Türklere aşağıdaki hangi özelliği kazandırdığı söylenmez?

- A) Özgürlüklerine düşkün olmalarını
- B) Savaşlarda çevik ve atılgan olmalarını
- C) Atı ustalıklı kullanmalarını
- D) Toprağı işlemede ustalaştıklarını
- E) Dayanışma içinde olmalarını

13 Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde hükümdara devlet yönetiminde yardımcı olan görevlilerden biri değildir?

- A) Buyruk
- B) Hatun
- C) Aygucı
- D) Yabgu
- E) Kam

14 Tarımın sınırlı alanlarda yapıldığı ancak otlakların geniş yer tuttuğu Orta Asya'da, Türk boyları geçim kaynaklarını zorunlu olarak hayvancılık üzerine kurmuşlardır. Bu sebepten dolayı hayvancılık ile uğraşan Türklerin büyük bir çoğunluğu konar-göçer bir şekilde yaşarken bir kısmı da yerleşik yaşam tarzı sürmüşlerdir. Eski Türklerde genelde su kaynaklarına yakın yaylak ve kışlak hayatı üzerine kurulu bir yaşam tarzı vardı.

Bu paragraftan çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşanılan coğrafi bölgenin yapısı Türklerin hayat tarzını doğrudan etkilemiştir.
- B) Türkler geniş imkanlara rağmen konar-göçer yaşam tarzını tercih etmiştir.
- C) Türklerde tarım kültürü bilinmemektedir.
- D) Türkler Çin baskısı nedeniyle göçebe hayat sürmüşlerdir.
- E) Türk boyları arasındaki çekişmelerin temel nedeni otlak alanlara hakim olma isteğidir.

15 Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde egemenlik anlayışının sonuçlarından biri değildir?

- A) Ülkenin doğu-batı şeklinde yönetilmesi
- B) Devletlerin kısa sürede yıkılması
- C) Düzenli veraset anlayışının olmaması
- D) Hanedanın erkek üyelerinin tamamının tahta çıkma hakkının olması
- E) Konar-göçer yaşam tarzının benimsenmesi

5

I.

Boylar arası
mücadele
Çin ve Moğol
baskısı

II.

Salgın hastalıklar
Otlak ve mera
alanlarının darlığı

III.

Nüfus artışı
İklim değişikliği
nedeniyle yaşanan
kuraklık

Yukarıda verilen bilgilere göre hangileri Orta Asya'dan yapılan göçlerin siyasi sebepleri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6 Orta Asya'dan farklı coğrafyalara göç eden Türkler karşılaştıkları toplumlari;

- I. devlet idaresi,
II. ordu teşkilatı,
III. din

alanlarının hangilerinde etkiledikleri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Göçlerin Sonuçları

- Türk topluluklarının, göç ettikleri bölgelerde (Anadolu, Suriye, Orta Avrupa ve Sibirya) yeni devletler kurmaları Türk kültürünün yayılmasını sağladı.
- Türkler, egemenlik kurdukları bölgelerde yaşayan toplulukları idari ve askeri alanlar başta olmak üzere pek çok alanda etkilediler.
- Türklerin, göç ettikleri bölgelerde yaşayan yerli halk ile kaynaşarak yeni kültürler oluşturmaları Türk topluluklarının bir-

7 Aşağıdakilerden hangisi Türklerin askeri kültüründe yer alan kavramlardan biri değildir?

- A) Onlu sistem B) Kurgan C) Sû - başı
D) Üzengi E) Alp

8

Türklerde ilk düzenli ordu Mete Han zamanında oluşturulmuştur. Mete Han kurmuş olduğu bu orduyu onlu sisteme göre tasarlamıştır. Bu sistem günümüzde birçok devlet tarafından uygulanmaktadır. Sürekli bir orduya sahip Türk ordusunun temeli atlı askerlerden oluşmaktadır. Türklerde askerlik bir meslek olarak görülmemiş kadın erkek herkes asker sayılmıştır. Türklerin bu savaşçı özelliği bir yaşam biçimi olup düzenlenen kutlamalarla da at yarışları, cirit, güreş ve ok atma gibi spor yarışmalarında kendini göstermiştir. Türklerin yılın belli dönemlerinde düzenlediği süreklilikli avı ise savaşın bir bakıma hazırlığı niteliğindedir.

Buna göre ilk Türkler ile ilgili;

- I. ordu - millet anlayışının hakim olduğu,
II. askeri teşkilat açısından başka milletlere örnek oldukları,
III. yaşam biçimlerinin savaşçı bir özellik kazanmalarını sağladığı

durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

birlerinden farklı özellikler kazanmalarına ortam hazırladı.

- Göçler;
 - Asya ile Avrupa'nın siyasi ve kültürel yapısında önemli değişikliklere neden oldu.
 - Kavimler Göçü gibi dünya tarihine yön veren önemli olaylara zemin hazırladı.
- Türklerin değişik bölgelere yayılmaları, Türk tarihinin bir bütün halinde incelenmesini zorlaştırmıştır.

5

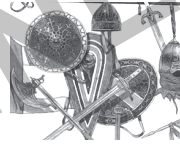
Eski Türk topluluklarında ve devletlerinde ticaret, büyük ölçüde değiş - tokuş esasına dayanmaktaydı. Bunun yanında ticarete "satır" adını verdikleri gümüş para da kullanmışlardır.

Hunlar: Çin'den ipek, çay ve tahıl alırken bunun karşılığında kürk, at, et, deri ve silah satmışlardır.

Uygurlar: Çin'e daha çok sansar ve samur derisi satarken karşılığında ipek satın almışlardır.

Hunlar: Tabak, heykel, kazan, ibrik, zırh, kılıç, mızrak, eyer ve koşum gibi madeni araç gereç üretip satmışlardır.

Kök Türkler: Çin'den ipek, buğday ve pirinç alırken karşılığında başta at olmak üzere koyun, keçi ve hayvansal gıdalar satmışlardır.

Diyagramda yer alan bilgilere göre Türklerin ticari politikaları ile ilgili;

- I. daha çok ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik ticari faaliyetlerde buldukları,
- II. konar - göçer yaşam tarzının ticari faaliyetlerde etkisini gösterdiği,
- III. tarihte gümüş parayı kullanan ilk milletin Türkler olduğu,
- IV. ticari faaliyetlerinde daha çok madeni eşyalara ağırlık verdikleri

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız IV B) I ve III C) I, II ve III D) III ve IV E) I, II ve IV

- Ayrıca İpek Yolu için Çin'le mücadele etmiş İpek Yolu'nda ticaret sayesinde bol kazanç elde etmişlerdir.

Kök Türklerin Ticari Politikaları

- Ticaretin temelini canlı hayvan oluşturuyordu.
- Özellikle Çin'e at ve koyun satıp karşılığında ipekli kumaşlar aldılar.
- İpek Yolu sayesinde bol kazanç elde ettiler.

- Kök Türkler, Sasanilerle iş birliği yaparak İpek Yolu ticaretine hakim olan Akhunlara son verdiler böylece İpek Yolu ticareti Kök Türklerin hakimiyetine girmiş oldu.

Hazarların Ticari Politikaları

- Kırım ile Hazar Denizi arasında hüküm süren Hazarlar, Sasanilerle sık sık savaşırlardı.

İSLÂM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

5.
ÜNİTE

TEST 1

İSLAMİYET'İN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU

1 İslamiyet'in doğduğu dönemde Dünya'nın genel durumu hakkında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Avrupa'da toplumsal eşitsizlik üzerine kurulu feodalite hüküm sürüyordu.
- B) Arabistan'da siyasal birliği kuramayan Araplar, kabileler hâlinde yaşamışlardır.
- C) Başta Mısır olmak üzere Kuzey Afrika toprakları Sasani İmparatorluğu'na bağlıydı.
- D) Orta Asya'nın büyük bölümüne Batı Kök Türk Devleti hâkimdir.
- E) Hz. Muhammed'in doğduğu dönemde Arabistan çevresinde iki büyük siyasi güç Bizans ve Sasani imparatorluklarıydı.

2 I. Gassaniler

II. Seba

III. Himyeri

IV. Soğdlar

Yukarıdakilerden hangilerinin İslamiyet öncesi Arabistan'da kurulan devletlerden olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I, II ve III
- D) II, III ve IV
- E) I, III ve IV

3 İslamiyet öncesinde Kabe Araplar tarafından kutsal kabul edilmiş ve yılın belli zamanlarında burada panayırlar kurularak şiir yarışmaları düzenlenmiştir. Bu sayede Mekke şehri dini ve ticari bir merkez hâline dönüşmüştür.

Buna göre Mekke'de;

- I. dini hayatın ekonomik hayatı etkilediği,
- II. Araplar arasındaki sosyal etkileşimin arttığı,
- III. kültürel etkinliklerin yapıldığı

durumlarından hangilerinin ortaya çıktığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

4 Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet'in doğuşu sırasında hüküm süren devletlerden değildir?

- A) Bizans
- B) Kök Türk
- C) Sasaniler
- D) Emeviler
- E) Habeş Krallığı

5 İslamiyet'ten önce haram aylarda Mekke ve çevresine konulan, ticaretin yapıldığı, eğlencelerin düzenlendiği, şiirlerin okunduğu panayırın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ukaz
- B) Menat
- C) Uzza
- D) Mualla katı Seba
- E) Daru'n Nedve

İSLAMİYET'İN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU

Dünyada Siyasi Durum

- Peygamber Efendimiz 571 yılında Mekke'de doğduğunda Arabistan çevresinde iki büyük siyasi güç vardı. Bunlar Doğu Roma (Bizans) ve Sasani imparatorluklarıdır.
- İslamiyet'in ortaya çıktığı 7. yüzyılda Doğu Roma; Kafkaslar, Anadolu, Suriye ve Kuzey Afrika'ya kadar olan bölgelere hâkimdi.

- Afrika'da Habeş Krallığı, Orta Asya'da ise hakim güç Kök Türklerdi.

Arap Yarımadası'nda Siyasi Durum

- Arap Yarımadası genelde çöllerle kaplı olduğu için ekonomik gelirleri kısıtlı kalmış bu nedenle de başta Doğu Roma ve Sasaniler olmak üzere güçlü devletlerin ilgisini çekmemiştir.
- Cahiliye Devri'nde Arap Yarımadası'nda siyasi birlik yoktu. Bu durumun temel sebepleri; **kabilecilik anlayışı, soy üstünlüğü gütmeye ve kan davalarıydı.**

TEST 3

HZ. MUHAMMED VE İSLAMİYET

1 Müslümanların Mekke'den Medine'ye göç etmesinden (Hicret 622) sonra İslam devletinin temellerinin atıldığına kanıtı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kabe' nin kutsal sayılması
- B) Medine Vatandaşlık Anayasası'nın hazırlanması
- C) Ashab-ı Suffa denilen öğretim kadrolarının oluşturulması
- D) Seriyeye denilen askeri birliklerin kurulması
- E) Medine' de Yahudilerle Müslümanların bir arada yaşamaya başlaması

2 Hz. Muhammed İslam'ın tebliği doğrultusunda; Cahiliye Dönemi'nde bir yaşam biçimi hâline gelmiş puta tapıcılığı, zınavı, falcılık ve büyücülüğü, kadının bir eşya gibi alınıp satılmasını, içkiyi vb. alışkanlıkları yasaklamıştır.

Bu durum müşriklerin Müslümanlara yönelik;

- I. yok sayma,
- II. hakir görme,
- III. ambargo uygulama

tepkilerinden hangilerine yol açmıştır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

3 Hz. Muhammed, Medine'ye hicret ettikten sonra Medinelilerle bir toplum sözleşmesi yaparak Medine toplumunu yeniden düzenleyen bir sistem kurdu. Bu düzenlemelerden biri de herkese inancını özgürce yaşama hakkının getirilmesiydi. Bu sözleşmenin uygulanması Hz. Muhammed'in denetiminde olacaktır.

Buna göre;

- I. Vatandaşlık hukuku belirlenmiştir.
- II. Hz. Muhammed'in liderliği onaylanmıştır.
- III. Medine'deki tüm kabileler İslamiyet'e girmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

4 Hz. Muhammed Medine'ye hicret ettikten sonra buradaki farklı grupları bir araya getirerek Medine Sözleşmesi'ni imzalamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin bu toplumsal sözleşmeyle ilgisi yoktur?

- A) Müslümanlar siyasi üstünlük elde etmişlerdir.
- B) İslam devletinin ilk yazılı antlaşmasıdır.
- C) Topluma o çağda benzeri görülmeyen bir vatandaşlık hakkı sunmuştur.
- D) Hz. Muhammed'in büyük bir devlet adamı olduğunu kanıtlamıştır.
- E) Medine toplumunu yeniden düzenleyen bir sistem oluşturulmuştur.

Hendek Savaşı (627)

- Hz. Muhammed, 10 bin kişilik düşman birliği karşısında savunma savaşı yapmayı uygun gördü ancak İranlı Selman-ı Farisi'nin teklifiyle Medine'nin saldırıya açık kısmına geniş ve derin hendekler kazıldı.
- Mekkeliler ilk kez gördükleri bu savunma taktiği karşısında başarılı olamayarak geri çekildiler.

Hudeybiye Antlaşması (628)

- Hz. Muhammed 628 yılında Kâbe'yi ziyaret etmek için 1500 kişiyle Mekke'ye doğru harekete geçti.
- Mekkelilerin bu durumdan tedirgin olmaları üzerine Hz. Muhammed, amaçlarının savaş yapmak olmadığını anlatmak için Hz. Osman'ı elçi olarak gönderdi.
- Ancak Hz. Osman Mekkeliler tarafından tutuklanınca Müslümanlar savaş kararı aldı.

13 Hudeybiye Antlaşması'na göre;

- İki taraf arasında 10 yıl savaş yapılmayacaktı.
- Müslümanlar Kâbe'yi ertesi yıl ziyaret edebileceklerdi.
- Reşit olmadan İslamiyet'i seçen Mekkeliler, Medine'ye alınmayıp geri gönderilecek, Müslümanlardan Mekkelilerin tarafına geçenler ise geri gönderilmeyecekti.
- Arap kabileleri istedikleri tarafla iş birliği yapabilecek, Mekkeliler ve Müslümanlar, kabileler arasındaki savaşlarda tarafsız kalacaklardı.

Buna göre;

- Uzun süreli bir barış dönemi başlamıştır.
- Müslümanların hac farizesi kısa bir süreliğine ertelenmiştir.
- İslamiyet'te ilk ayrılıklar ortaya çıkmıştır.
- İslamiyet'in Mekke'de yayılmasına zemin oluşturulmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve IV B) II ve III C) I, III ve IV
D) I, II ve IV E) II, III ve IV

14 Müslümanlar savaş sonrasında elde ettiği ganimetleri bir plan dahilinde paylaşmışlar ve bu uygulama sonraki İslam devletlerinde de geçerli olmuştur.

Sözü edilen bu ganimet paylaşımı ilk defa aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonucunda uygulanmıştır?

- A) Uhud B) Hayber C) Tebük
D) Mute E) Bedir

- Huneyn Savaşı'nda Taiflilerin müşriklere yardım etmesi üzerine Taif'e sefer düzenlendi.
- Yapılan bu mücadele sonucunda hem maddi hem de manevi olarak yıpranan Taifliler bir yıl sonra İslamiyet'i kendiliğinden kabul ettiler.

Tebük Seferi (631)

- Bizans İmparatoru'nun büyük bir ordu ile Arabistan'a doğru yola çıktığı haberi alınınca, Hz. Muhammed 30 bin kişilik

15 Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında Mekkelilerle ittifak yaptıkları için Medine'den çıkartılan Yahudiler, Hayber Kalesi'nde toplanarak Şam ile ticaret yapan Müslümanların kervanlarına saldırmaya başlayınca Hz. Muhammed komutasındaki bir ordu Hayber Kalesi'ni fethetmiştir.

Bu durum Hayber'in fethinin gerekçelerinden hangisini ortaya koymaktadır?

- A) Şam ticaret yollarının güvenliğini sağlama
B) Yahudilerin tamamını hakimiyet altına alma
C) Mekkeliler ile Müslümanlar arasında barışı koruma
D) İslamiyet'in Arabistan dışında da yayılmasını sağlama
E) Medine'yi İslam devletinin merkezi hâline getirme

16 628 yılında yapılan Hudeybiye Barış Antlaşması'nın;

- iki taraf arasında on yıl süreyle savaşların yapılmayacak olması,
- velisinin izni olmadan Müslüman olan gençlerin Medine'ye alınmaması,
- Müslümanların o yıl değil, ertesi yıl Kabe'yi ziyaret edebilecek olması

maddelerinden hangilerinin İslamiyet'in yayılışını engelleyici nitelikte olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

bir kuvvetle sefere çıktı. Ancak, Bizans sınırında bulunan Tebük'e gelindiğinde haberin asılsız olduğu anlaşıldı.

- Arabistan dışına yapılan ilk sefer olma özelliği gösteren Tebük Seferi sırasında bölgede birçok kabile Müslümanlığı kabul etti.

Hz. Muhammed'in Veda Haccı ve Vefatı (632)

- Peygamberimizin hicri onuncu yılın sonunda yaptığı hac son haccı olmuştur.

TEST 5

DÖRT HALİFE DÖNEMİ

- 1 I. Hz. Ebubekir → Ecnadeyn Savaşı'nda Bizans ordusu yenilgiye uğratılmıştır.
- II. Hz. Ömer → Yalancı peygamberlere karşı Ridde Savaşları yapılmıştır.
- III. Hz. Ali → Muaviye ile Siffin Savaşı yapılmıştır.
- IV. Hz. Osman → Müslümanlar bu dönemde Emeviler, Şiiiler ve Hariciler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Yukarıda verilen eşleştirmelerin hangilerinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve III B) II ve IV C) III ve IV
D) I, II ve III E) I, III ve IV

- 2 Hz. Ebubekir Dönemi'nde Kur'an kitap hâline getirildi. Hz. Osman Dönemi'nde ise Kur'an çoğaltılarak İslam ülkesinin önemli şehirlerine gönderildi.

Bu gelişmelerin;

- I. Kur'an'ın özgün biçiminin korunarak günümüze kadar gelmesi,
- II. Kur'an'ın okunuşunda birlik sağlanması,
- III. Arapçanın millî dil hâline gelmesi

durumlarından hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

- 3 Hz. Ebubekir Dönemi'nde peygamberlik iddiasında bulunan yalancı peygamberler ortadan kaldırılmış ve zekat vermemek için dinden dönen kabileler yeniden itaat altına alınmıştır.

Buna göre Hz. Ebubekir Dönemi için;

- I. İslamiyet'in önündeki tehdit ve engeller etkisiz hale getirilmiştir.
- II. İslamiyet'in getirdiği esaslara uyulması sağlanmıştır.
- III. ülkede düzen sağlanmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

- 4 Dört Halife Dönemi'nde Arap Yarımadası dışında fetihlere girişilmesi, Müslümanların çeşitli kültür ve uygarlıklarla karşılaşmalarına yol açmıştır.

Buna göre yapılan fetihler;

- I. fethedilen bölgelerin Araplaştırılması,
- II. İslam kültürünün yayılması,
- III. İslam kültürünün zenginleşmesi

durumlarından hangilerine ortam hazırlamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

Cemel Vakası (Deve Olayı)

- Emevi ailesinden olanlar, Hz. Osman'ın katilleri bulunup cezalandırılmadan Hz. Ali'nin halifeliğini kabul etmeyeceklerini bildirdiler.
- Başta Hz. Peygamber'in eşi Hz. Ayşe olmak üzere ashabdan Talha ve Zübeyr de Hz. Ali'ye karşı oluşturulan muhalif grupta yer aldılar.
- İki taraf arasında yapılan savaşta Hz. Ali kazandı.

Siffin Savaşı ve Hakem Olayı

- Hz. Ali'nin halifeliğine karşı olanlar Muaviye'yi halife ilan ettiler. Hz. Ali, İslam dünyasında siyasi birliği sağlamak için Muaviye ile Siffin Savaşı'nı yaptı.
- Muaviye savaşı kaybetmek üzereyken, Amr Bin As'ın teklifiyle askerlerinin mızraklarına Kur'an sayfalarını taktırarak Kur'an'ın hakemliğine razı olunmasını istedi. Bu durumda sorunun hakemlerle çözülmesine karar verildi.

12 ve 13. soruları aşağıdaki kutulara göre cevaplayınız.

A Metni

Dört Halife Dönemi'nde; Müslümanlar için önemi bulunan, kültür ve medeniyeti ile İslam toplumuna yarar sağlayacağı düşünülen ülkelerin ve bölgelerin fetihleri amaçlanmıştır. Ayrıca Müslüman toplum için tehdit veya İslam'ın yayılışına engel oluşturan bölgelere de askeri seferler yapılmıştır. Bu bölgelerin bir kısmı savaşarak bir kısmı da barışçıl yollarla alınmıştır. Yapılan fetihler sonrasında insanlara din ve ibadet hürriyeti tanınmış, zorla İslamlaştırma politikası takip edilmemiştir.

B Metni

Hız. Ebubekir'in halifeliğinin ilk zamanlarında İslam Devleti'nde karışıklıklar yaşanmıştır. İslam'dan dönerek devlete isyan eden kabilelerle Ridde Savaşları'nı yapan Hız. Ebubekir, bu kabilelere karşı uzun süre mücadele etmiş ve tamamına yakınına itaati altına alarak ülke içerisinde birlik ve düzeni sağlamıştır. Ayrıca bu dönemde Arabistan toprakları dışına seferler düzenlenmiş Bizans'la 634 yılında yapılan Ecnadeyn Savaşı ile Suriye kapıları Müslümanlara açılmıştır.

12 A metnine göre Dört Halife Dönemi ile ilgili;

- I. İslam sınırları genişlemiştir.
- II. Halifeler arasında rekabet yaşanmıştır.
- III. Stratejik fetih politikaları yürütülmüştür.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

13 B metnine göre Hız. Ebubekir Dönemi ile ilgili;

- I. Ülke toprakları Arabistan ile sınırlı kalmamıştır.
- II. Hız. Muhammed sonrası sarsılan devlet otoritesi yeniden sağlanmıştır.
- III. Seçimle iş başına gelmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

Emevilerin Yıkılma Nedenleri

- Mevali adını koydukları Arap olmayan Müslümanlara ikinci sınıf vatandaş muamelesi göstermeleri
- Toplum; Müslüman Araplar, mevali (Arap olmayan Müslümanlar), zimmi (Müslüman olmayan) ve köle olarak dört sınıfa ayırmaları
- Devletin önemli makamlarına Emevi soyundan olanların getirmesinin, devlet içindeki farklı etnik kökenliler tarafından olumsuz karşılanması

- Fetihlerin durması ve vergilerin azalmasından dolayı ekonomik sıkıntıların baş göstermesi
- Ağır ekonomik şartlardan dolayı yönetim tarafından vergilerin arttırılması ve halkın bu yüzden yönetime tepki göstermesi
- Şiilerin halifeliği ele geçirmek için çalışmalar yapması
- Devletin geniş sınırlara ulaşması nedeniyle merkezi otoriteyi kurmanın zorlaşması
- Emevi ailesi arasında geçimsizliklerin yaşanması

5 Uzun süren siyasi mücadeleler sonucu 661'de halifelik makamını ele geçiren Emevi Halifesi Muaviye, Hz. Hasan'ın şehadetinden sonra halifelik makamına ölmeden önce oğlu Yezid'i veliyaht tayin etti. Muaviye'nin ölümünden sonra yerine geçen oğlu Yezid, ilk iş olarak Hz. Hüseyin'in biatını almak istedi. Ancak Hz. Hüseyin Yezid'in halifeliğini kabul etmedi ve ailesiyle birlikte Mekke'ye geçti. Hz. Hüseyin'in Yezid'in halifeliğini kabul etmediğini duyan Kufe halkı, Hz. Hüseyin'e mektup yazarak onu Kufe'ye çağırıldılar. Hz. Hüseyin yanındakilerle birlikte Kufe'ye gittiği esnada Kerbela'da Yezid'in gönderdiği güçlerce kuşatıldı ve Hz. Muhammed'in pek çok akrabası ile birlikte şehit edildi. Bu olay ile Müslümanlar; Sünniler ve Şiiiler olmak üzere ikiye ayrıldılar.

Buna göre Kerbela Olayı ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yaşanan gelişmeler Müslümanlar arasında ayrışmalar konusunda kırılma noktasıdır.
- B) İslam dünyasında mezhep ayrılıklarına yol açmıştır.
- C) Hz. Hüseyin halifeliğin saltanata dönüştürülmesine karşı çıkmıştır.
- D) Kerbela Olayı'ndan sonra halifelik yeniden seçimle belirlenmiştir.
- E) Yezid Hz. Hüseyin'i ortadan kaldırarak halifeliğini kesinleştirmiştir.

6 Emeviler Dönemi'nde siyasi çekişmeler neredeyse hiç bitmemiştir. Ancak Ömer bin Abdülaziz Dönemi diğer Emevi halifelerinin döneminden farklıdır. Dönemi'nde yaptığı uygulamalardan dolayı Ömer bin Abdülaziz'e İslam tarihindeki ilk dört halife'ye ithafen beşinci halife ya da ikinci Ömer denilmiştir.

Ömer bin Abdülaziz'in bu şekilde anılmasında;

- I. halifenin belirlenmesinde yeniden seçim usulüne dönmesi,
- II. Kerbela Olayı'nda rolünün olmaması,
- III. mevalilerden alınan cizye vergisini kaldırarak ayrımcılığına son vermesi,
- IV. toplumun her kesimini kucaklayan bir tutum sergilemesi

faaliyetlerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I, III ve IV C) II, III ve IV
- D) III ve IV E) I, II ve III

7 İslam medeniyetinin Avrupa'yı etkilemesinde;

- I. İbn-i Rüşd gibi İslam alimlerinin eserlerinin tercüme edilmesi,
- II. Endülüs'te medreselerin açılması,
- III. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen öğrencilerin Endülüs'te öğrenim görmesi

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
- D) II ve III E) I, II ve III

- Tolunoğlu Ahmet, kendisine verilen bu görevde başarılı olarak Abbasi halifesinin beğenisini kazanmış, babasının ölümü üzerine de Mısır valiliğine getirilmişti.
- Tolunoğlu Ahmet Mısır valisi olduktan bir süre sonra Abbasislerin başkenti Bağdat'ta başlayan saltanat kavgalarından yararlanarak bağımsızlığını ilan etti (868).
- Tolunoğlu Ahmet Mısır ve Suriye'de iyi işleyen bir idare teşkilatı kurdu.
- Su kanalları açıp, setler yaparak tarım üretimini artırdı.

- Maliye işlerini düzenleyerek halkı ağır vergilerden kurtardı.
- Tolunoğulları zamanında Mısır'ın imarına da önem verildi. Ülkenin merkezi olan Fustat şehri yeni mahallelerin eklenmesiyle büyüyüp gelişti.
- Türk mimari sanatının özelliklerini taşıyan devlet binaları, camiler, بیمارستان denilen hastaneler, parklar, bahçeler ve köprüler inşa edildi. Bunlardan Tolunoğlu Ahmet Camii, İslam sanatında minare geleneğini başlatan ilk eser oldu.

16 Emeviler Dönemi'nde görülen;

- I. devlet idaresinde sadece Arap kökenli-
lere görev verilmesi,
- II. geniş bir coğrafyada hâkimiyet sağlan-
ması,
- III. Arap olmayan Müslümanların mevali
(azatlı köle) sayılması

**durumlarından hangileri toplumsal bir-
likteliğin oluşmasını engellemiştir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

**17 Dört Halife Dönemi'nde bütün Müslümanlar
kardeş kabul edilmesine rağmen Emeviler
Dönemi'nde Araplar diğer Müslümanlardan
üstün tutulmuştur.**

Bu durum ortaya çıkmasında;

- I. harici,
- II. tevhid,
- III. mevali

**anlayışlarından hangilerinin etkili oldu-
ğu söylenebilir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

**18 Halifelik; Abbasiler, Fatımiler ve Endülüs
Emevileri olmak üzere üç devlet tarafından
aynı anda sürdürülmüştür.**

**Bu durum aşağıdakilerden hangisini ka-
nıtlar niteliktedir?**

- A) Toplumsal beraberliğin sağlandığını
B) Yeni devletlerin kurulduğunu
C) İslam dünyasında ayrılıkların yaşandı-
ğını
D) İslam dünyasında siyasi birliğin olduğunu
E) Halifelik makamının güç kazandığını

**19 Emevi Halifesi Hişam zamanında İslam
ordusu İspanya'nın kuzeyindeki Pirene
Dağları'nı aşarak Fransa'ya girdi. Bura-
da Franklarla 732 yılında yaptığı Puvatya
Savaşı'nı kaybedince geri çekilmek zorun-
da kaldı ve bir daha Fransa'ya girme başa-
rısı gösteremedi.**

Buna göre;

- I. İslamiyet'in Avrupadaki ilerleyişi İspan-
ya ile sınırlı kalmıştır.
- II. Franklar, İspanyollarla iş birliği yapmıştır.
- III. İslam egemenliği Avrupa'da sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

- Selahattin Eyyubi'nin Kudüs'ü alması üzerine Haçlılar papanın çağrısıyla Üçüncü Haçlı Seferi'ni düzenlediler.
- Ancak Selahaddin Eyyubi'nin güçlü savunması karşısında onunla bir antlaşma yaparak geri dönmek zorunda kaldılar.
- Selahaddin Eyyubi'nin 1193 yılındaki ölümünden sonra Eyyubiler Devleti hanedan üyeleri arasındaki iç çekişmeler ve Haçlıların sonu gelmeyen saldırıları nedeniyle zayıfladı.

- 1250 yılında da ordudaki Türk asıllı Memlûkluların Mısır'da idareyi ele geçirmesiyle siyasi varlığını kaybetti.
- Selahaddin Eyyubi kendisini Haçlı saldırılarına karşı Müslümanları ve kutsal toprakları korumaya adanmıştı.
- Bu nedenle Mekke ve Medine'nin hizmetkârı anlamına gelen "hadimü'l-haremeyn" unvanını alarak bu unvanı kullanan ilk hükümdar olmuştu.

5 İslam tarihinde Abbasi Devleti'nin kurulmasıyla, Irak toprakları önem kazanmaya başlamış; bununla beraber Emeviler Devri'nde köle statüsünde görülen Arap olmayan kavimler, bu dönemde Araplarla eşit kabul edilmiştir.

Buna göre;

- I. Abbasiler Dönemi'nde Arap kimliğini esas alan anlayışın öne çıktığı
- II. Abbasilerin, Müslümanlar arasında eşitlik ilkesini esas aldığı
- III. Emeviler Dönemi'nde sosyal sınıflaşmaların görüldüğü

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6 Abbasilerin aşağıdaki faaliyetlerinden hangisi bilimsel faaliyetleri geliştirmeyi amaçladıklarını göstermektedir?

- A) Türklerin yaşadığı Samarra ordugâh şehrini kurmaları
- B) Türkleri başta Mısır olmak üzere önemli eyaletlere vali atamaları
- C) Vezirlik makamını kurmaları
- D) Beytü'l-Hikme adı verilen eğitim kurumunu açmaları
- E) Devlet merkezini Bağdat'a taşımaları

7 Abbasiler Dönemi'nde çeşitli sebeplere dayanan isyanlara sık sık rastlanmaktaydı.

Bu isyanların sıkça görülmesinde;

- I. Abbasilerin milliyetçilik düşünceleri,
- II. İran kökenli dini ideolojilerin etkileri,
- III. Mezhepler arası çekişmelerin yaşanması

gelişmelerinden hangileri etki olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

8 Abbasilerin, idari ve askeri alanlarda Türklere ve İranlılara görevler vermeleri daha önceden Emeviler Dönemi'nde görülen aşağıdaki uygulamalardan hangisinin terk edildiğine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Arap milliyetçiliği politikasının
- B) Yeni yerlerin fethedilmesinin
- C) Yönetimin babadan oğula geçmesinin
- D) Devletin eyaletler şeklinde yönetilmesinin
- E) Devletin dini esaslara göre yönetilmesinin

- İstanbul'un fethinden sonra ise bu üstünlüğün Osmanlılara geçmekte olduğunu görerek onlara karşı düşmanca bir tutum izlediler. Böylece Fatih Dönemi'nde başlayan Osmanlı-Memlûk gerginliği II. Bayezit Dönemi'nde sıcak çatışmaya dönüştü.
- Osmanlı-Memlûk mücadelesi 1517'de Mısır'a giren Yavuz Sultan Selim'in bu devleti ortadan kaldırmasıyla sona erdi. Memlûkluların koruyuculuğu altında Mısır'da devam eden halifelik makamı da Osmanlı hanedanına geçti.

İSLAM MEDENİYETİNDE İLİM VE SANAT HAYATI

- Hz. Muhammed'in peygamberliği ve Kur'an öğretileriyle birlikte Müslümanlar, bilime teşvik edildi. Kur'an'da, evrenin yaratılışı ve kâinatın düzeni ile ilgili ayetlerin bildirilmesi ve bilgi sahibi olmaya büyük önem verilmesi, bilimin ilerlemesine katkı sağladı. Hz. Muhammed; Kur'an'ın okunması, dinin temel gereklerinin öğrenilmesi gibi konuları ön plana almış, eğitim - öğretim ve bilime büyük önem vermiştir.

10 İslam medeniyetinde ilimler akli ve nakli ilimler olarak iki başlık altında toplanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi akli ilimlerden biri değildir?

- A) Tefsir
B) Astronomi
C) Felsefe
D) Coğrafya
E) Matematik

11 Türklerin ölü gömme adetlerinin ve çadırlarının etkisiyle İslam mimarisinde başlayan mimari yapı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Medrese
B) Kümbet
C) Hamam
D) Bimaristan
E) Minare

12 İslam sanatı esas itibariyle dini ilkeler ve ihtiyaçlar çerçevesinde şekillenmiştir. Böylesi olduğu için de İslam medeniyetinde en ilerigiden sanat dalı olmuştur.

Paragrafta boş bırakılan alana aşağıdaki sanat dallarından hangisi yazılmalıdır?

- A) mimari
B) resim
C) minyatür
D) tezhip
E) ebru

13 İslam alimlerinin eserlerinin Latinceye çevrilerek Avrupa üniversitelerinde okutulması aşağıdaki yargılardan hangisini kanıtlar niteliktedir?

- A) Avrupa'da üniversiteler kurulmaya başlanmıştır.
B) Avrupa ticari ve ekonomik faaliyetlerde zayıf kalmıştır.
C) İspanya'da (Endülüs) Müslümanlar güçlü ordulara sahip olmuşlardır.
D) Hristiyanlarla Müslümanlar arasındaki savaşlar sona ermiştir.
E) İslam medeniyeti, Avrupa medeniyetinden daha çok gelişmiştir.

14 Beytül' Hikme ile ilgili aşağıda verilen bilgilerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bir araştırma ve eğitim kurumu olup Abbasi Halifesi El - Me'mun tarafından kurulmuştur.
B) Bilgelik evi olarak da anılan bu kurum İslam dünyasında büyük fikir hareketleri başlatmıştır.
C) Tarihteki ilk üniversitedir.
D) Orta Çağ'ın en zengin kütüphanesi ve ilim araştırma merkezidir.
E) Özellikle pozitif ilimlerle ilgili araştırmaların yapıldığı bir merkez hâline gelmiştir.

> **Endülüslü Zehvârî:** Avrupalılar tarafından **Abulcasis** olarak adlandırılırdı. Ortaçağ İslam dünyasının önde gelen hekimlerinden olup cerrahinin babası olarak anıldı. Kalemeye aldığı **el-Tasrif** adlı eserinde dönemin cerrahi bilgilerini ve yeni yöntemleri tanıtmıştır.

> **İbn-i Haldun:** Modern tarih-yografyanın, sosyolojinin ve iktisatın öncülerinden kabul edilen 14. yüzyılın düşünürü, devlet adamı ve tarihçisidir.

> Aristo'nun en büyük yorumcusu olarak kabul edilir.

> **İbn-i Rüşd:** Önceleri dini bilimlerle uğraştı. Daha sonra fizik, tıp, astronomi ve özellikle de felsefe alanında önemli eserler verdi.

> Batı'da **Averroes** adıyla bilinen ve İslam dünyasında fazla anlaşılmayan İbn-i Rüşd'ün etkisi daha çok Batı'da görülmüştür.

Ekoller

- İslamiyet'in çok geniş coğrafyalara yayılmasıyla Müslümanlığı kabul edenler yaşamlarını dini esaslara göre idare etmek

3 İslam medeniyetinin birikimlerinin Batı'ya yayılmasını sağlayan tercüme faaliyetlerinin başlaması 12. yüzyılın başlarında Tuleytula başpiskoposunun Bağdat'taki Beytü'l - Hikme'ye benzer bir yer kurmasıyla olmuştur. Arap dili ve edebiyatının da öğretiltiği bu yerde çalışan Müslüman, Hristiyan ve Yahudi mütercimlerin tıp, astronomi, coğrafya gibi ilimlerle ilgili pek çok eseri Latinceye çevirmesiyle, Orta Çağ Avrupası Eski Yunan felsefesini ve Aristo'yu tanıma imkânı bulmuştur. Müslüman filozofların, din ile akli uzlaştırma yönündeki fikirleri büyük bir yankı uyandırmış ve Avrupa'da zihin inkılabı meydana gelmiştir.

Buna göre Avrupa'da İslamiyet'in yayılmasıyla yaşanan aşağıdaki gelişmelerden hangisi yanlış verilmiştir?

- A) Avrupa'da özgür düşünce ortamına zemin oluşturmuştur.
- B) Avrupalılar İslam filozoflarının görüşlerini reddetmişlerdir.
- C) İslam kaynaklı ilimler tercüme edilmiştir.
- D) Batı İslam dünyasının eğitim faaliyetlerinden etkilenmiştir.
- E) Batı, düşünce alanındaki dar kalıplardan kurtulmaya başlamıştır.

4 Aşağıdakilerden hangisi Horosan havzasında yer alan kurumlardan biri değildir?

- A) Belh Medresesi
- B) Nizamiye Medresesi
- C) Uluğ Bey Rasathanesi
- D) Nişabur Bimaristanı
- E) Semerkant Medresesi

5 İngiliz asıllı tıp ve antropoloji bilgini Briffault 1919 yılında yazdığı "The Making Of Humanity" adlı eserinde şunları söylemiştir: "İslam medeniyetinin modern dünyaya en büyük hediyesi bilimdir... Fakat Avrupa'yı yeniden hayata kavuşturan şey sadece bilim değil. İslam medeniyetinden gelen daha başka tesirler de Avrupa hayatına ilk ışıltıları vermiştir... Avrupa'nın ilerlemesinde, İslam kültürünün tesirini göremeyeceğimiz hiçbir alan yoktur. Bu tesirin birçok alanda getirdiği rahat ortam Avrupa'da bilim alanında önemli gelişmelere yol açmıştır.

Buna göre İslam medeniyetinin Avrupa'da;

- I. birçok alanda yenilikler getirdiği,
- II. özgür düşünce ortamının temelini attığı,
- III. bilim alanındaki ilk buluşlara ortam oluşturduğu

gelişmelerinden hangilerine katkıda bulunduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

6 İslam sanatı Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte yeni bir gelişme sürecine girdi. Türkler başta mimari olmak üzere birçok alanda hayranlık uyandıracak eserler verdiler. İslam dünyasında "Kur'an Mekke'de indi, Kahire'de okundu, İstanbul'da yazıldı." sözünü meşhur ettiler.

Türklerin İslam dünyasında meşhur ettiği sanat dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ebru
- B) Çini
- C) Minyatür
- D) Hat
- E) Tezhip

- En sık rastlanan motifler dal, yaprak ve çiçeklerdir.
- Müzikten giyim kuşama kadar bütün İslam sanatları Kur'an'ın etkisinde kalmıştır.
- İslam medeniyetinde mimariye bağlı olarak çeşitli süsleme sanatlarında ileri gidildi. Allah'a duyulan sevgi ve saygının göstergesi olarak özellikle ibadet mekânları nakışlarla süslendi.
- İslam'ın ilk dönemlerinde putperestliği canlandırabileceği düşüncesiyle hayvan ve insan resimleri yapmaktan kaçınıldı.

- Onun yerine süslemelerde genellikle bitkisel motifler ve geometrik şekiller kullanıldı.
- İslam sanatında süsleme öğelerinden bir diğeri olan yazı hüs-nü hat denilen güzel yazı sanatını ortaya çıkardı.
- Başta camiler olmak üzere mimari eserlerin duvarları onlarca çeşit yazı türü ile yazılmış ayet ve hadislerle süslendi.
- El yazması kitaplar kaleme alındı. Kitap ciltlerinin ve iç sayfalarının süslenmesi amacıyla da tezhip ve ebru sanatları geliştirildi.

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK İSLAM DEVLETLERİ

6.
ÜNİTE

TEST 1

BAŞLICA SİYASİ GELİŞMELER - TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ

1 Abbasiler Dönemi'nde Türkler arasında İslamiyet'in hızla yayılmasında Abbasiler ile ilgili;

- I. baskıcı tutumu,
- II. teşkilatçı yapısı,
- III. hoşgörülü politikası

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) Yalnız III E) II ve III

2 Türk devletleri İslamiyet'i kabul ettikten sonra İslam kültür ve uygarlığının etkisinde kalarak devletin teşkilatlanması ile ilgili uygulamaları örnek almışlardır.

Buna göre Türk devletlerinde görülen;

- I. askeri bölüklerin oluşturulması,
- II. divan örgütünün oluşturulması,
- III. illere valilerin atanması

faaliyetlerinin hangilerinde İslam medeniyetinin etkisinden söz edilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

3 Anadolu'da kurulan ilk Türk beylikleri kurdukları bölgelerin Türkleşmesini sağlamışlar, Türk-İslam kültürünü Anadolu'ya yaymışlar ve yaptıkları mimari eserlerle Anadolu'ya Türkiye denilmesini sağlamışlardır.

Bu durumun Anadolu'da;

- I. Türk nüfusunun artması,
- II. Rum nüfusunun batıya doğru çekilmesi,
- III. Türk kültürünün yaygın hâle gelmesi

gelişmelerinden hangilerine yol açtığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III
D) Yalnız II E) I, II ve III

4 Türklerin İslamiyet'i kabul etme süreciyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Türklerle Müslümanlar arasında ilk mücadeleler Hz. Osman zamanında başlamıştır.
- B) Türkler İslamiyet'i aşamalı bir şekilde kabul etmişlerdir.
- C) Hz. Ömer Dönemi'nde İslamiyet'i kitleler halinde kabul etmişlerdir.
- D) Türkler Talas Savaşı'ndan sonra İslamiyet'le tanışmışlardır.
- E) Emevilerin mevali politikası Türklerin İslamiyet'e geçme sürecini yavaşlatmıştır.

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ

- Türkler Gök Tanrı inancı dışında farklı zamanlarda çeşitli kültürlerden etkilenecek farklı dinlere de inandılar.
- İslamiyet'in dışındaki dinleri kabul eden Türkler bu dinlerin etkisiyle kimliklerini kaybettiler.
- Türklerin bir kısmı Kök Türk Devleti zamanında Budizm'e, Uygurlar Dönemi'nde Maniheiz'e inandılar.
- Hazar, Museviliği kabul ederken Peçenekler, Kumanlar ve

Bulgarlar gibi Türkler de Hristiyanlığı tercih ettiler.

- Türk topluluklarının İslamiyet'i kabullenmeleri bir anda ve toplu olarak değil aşamalı olarak ve farklı tarihlerde gerçekleşti.
- Türkler VII. yüzyılın ortalarından itibaren yani 642 Nihavend Savaşı'ndan sonra Müslümanlarla temas etmeye başladılar.
- İki taraf arasındaki ilk mücadeleler ise Hz. Osman Dönemi'nde Belencer Savaşı ile başladı.

5 Tuğrul Bey Dönemi'nde Mısır'da egemenliğini sürdüren Fatimiler ve Bağdat'ta bulunan Şii Büveyhoğulları, Abbasilere yönelik yıkıcı faaliyetlerde bulundular. 1055 yılında Kaim Bi - Emrillah, Tuğrul Bey'den yardım istedi. Bunun üzerine harekete geçen Tuğrul Bey Bağdat'a girdi ve Büveyhoğullarına son vererek halifeyi bu baskıdan kurtardı. Abbasi halifesi yaptığı yardımlar nedeniyle Tuğrul Bey'e "Şark ve Garpın Sultanı" unvanını verdi. Hutbenin Tuğrul Bey adına okunmasını istedi.

Buna göre;

- I. Selçuklular İslam dünyasının koruyuculuğunu üstlenmiştir.
- II. Kaim Bi- Emrillah Tuğrul Bey için dini lider konumundadır.
- III. Selçukluların başkenti Bağdat'a taşınmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6 **Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının nedenleri arasında;**

- I. Oğuzların isyan etmesi,
- II. Katvan Savaşı'nın kaybedilmesi,
- III. Bizans'ın baskısı

gelişmelerinden hangilerinin yer aldığı söylenemez?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız I
D) Yalnız II E) Yalnız III

• Böylece İslam dünyası Selçuklu koruyuculuğu altına girmiş, halifelik dini bir makam haline gelmiştir.

Alp Arslan Dönemi (1063 - 1072)

• Alp Arslan ilk seferini Azerbaycan ve Kafkasya üzerine düzenledi. Revan ve Kars civarındaki Ani Kalesi'ni fethetti.

Malazgirt Savaşı (1071)

• Anadolu'ya yönelik Türk akınlarına son vermek isteyen Bizans İmparatoru Romen Diyojen büyük bir ordu ile doğu seferine çıktı.

7 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen Türk komutanları fetih hareketlerine hız vererek kısa sürede büyük başarılar elde ettiler. Ancak kısa bir süre sonra bu komutanlar Büyük Selçuklu Devleti'ne karşı isyan ederek Anadolu'da kendi bağımsız beyliklerini kurdular.

Bu olumsuz durumun ortaya çıkmasında Büyük Selçuklu Devleti'nin;

- I. merkezîyetçi yapısı,
- II. komutanlara kılıç hakkı tanınması,
- III. din anlayışı

uygulamalarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

8 1040 Dandanakan Savaşı'nın ardından devletleşme sürecini tamamlayan Büyük Selçuklu Devleti doğudan kitleler halinde gelen göçebe Oğuzları sistemli bir şekilde batı sınırına yerleştirerek Anadolu'yu hedef göstermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu politikanın amaçlarından biri değildir?

- A) Sınırların güvenliğini sağlamak
- B) Göçebe Türkmenlere yurt bulmak
- C) Bizans'ın Anadolu'daki hakimiyetini zayıflatmak
- D) Göçebelere devlete zarar vermesini önlemek
- E) Moğolların Anadolu'ya yerleşmesini engellemek

• Malazgirt - Ahlat arasındaki Rahve Ovası'nda iki taraf arasında yapılan savaşta Bizans ordusundaki Türk asıllı askerlerin (Peçenek ve Uzlar) Selçuklu saflarına geçmesi ve Turan takitiğinin başarıyla uygulanmasıyla savaş Selçukluların zaferiyle sonuçlandı.

Malazgirt Savaşı'nın Sonuçları

• Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı. Anadolu'ya yapılan Türkmen göçleri yoğunluk kazandı.

TÜM KİTAP İÇERİKLERİ BURADA!

Tüm kitap içeriklerine ve akıllı tahta içeriklerine ulaşmak için
"Editör Data" uygulamasını indirin.
(Telefonunuzun kamerasını açıp karekodu okutunuz)

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

ISBN 978-605-280-326-4

9 786052 803264